

«ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ
ҚЫЗДАР ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ»
КОММЕРЦИЯЛЫҚ ЕМЕС
АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

НЕКОММЕРЧЕСКОЕ
АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
«КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ
ЖЕНСКИЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ»

NON-PROFIT JOINT-STOCK COMPANY
«KAZAKH NATIONAL WOMEN'S TEACHER
TRAINING UNIVERSITY»

050000, Алматы қаласы,
Әйтеке би көшесі, 99
Тел.: 233-18-36, Факс: 233-18-35
E-mail: info@kazmkpu.kz
E-mail: qazmqpu@gmail.com

050000, 99, Aiteke Bi str., Almaty
Tel.: 233-18-36, Fax: 233-18-35
E-mail: info@kazmkpu.kz
E-mail: qazmqpu@gmail.com

050000, город Алматы,
ул. Айтеке би, 99
Тел.: 233-18-36, Факс: 233-18-35
E-mail: info@kazmkpu.kz
E-mail: qazmqpu@gmail.com

№ 09-02-24/177
02.06.2025

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі,
“Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті” КеАҚ,

Филология институтының 8D01703 – «Шетел тілі: екі шетел тілі» білім
беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін
алу үшін ұсынылған

Елеусіз Айгүл Бейбітқызының

*«Қазақстандағы шетел тілі мұғалімдерінің медиа сауаттылығын
зерттеу: кейс-стади»*
тақырыбындағы докторлық диссертациясына

ШІКІР

Зерттеу тақырыбының өзектілігі және оның заманауи ғылым мен тәжірибе үшін маңызы. Ақпараттық қоғам мен жасанды интеллект жағдайында білім алушылардың сыни ойлау дағдыларын дамыту және медиа құралдары арқылы пайда болған ақпаратты сыни және саналы түрде тұтыну қабілеттерін жетілдіру 21 ғасырдың басты дағдылардың біріне айналууда. Оқушылардың оқудағы жетістіктері мен оқу сапасы ұстаздардың сыныптағы тәжірибелеріне тікелей тәуелді.

Осы орайда, Айгүл Елеусіздің зерттеуінің өзектілігі шетел тілі ұстаздарының медиа сауаттылық туралы түсініктері, медиа сауаттылықтың сынып ішінде іске асуы және, олардың медиа сауаттылықтарының дамуына қолайлы немесе кедергі келтіруші факторларды зерттеу арқылы, Қазақстандық және халықаралық

зерттеулердің қамтылмаған аспектілеріне, теориясы мен практикасын дамытуға үлес қосуында.

Осылайша, Айгүл Елеусіз Қазақстандағы шетел тілі мұғалімдерінің медиа сауаттылыққа қатысты түсініктері мен сыныптағы тәжірибелерін кешенді түрде зерттеп, зерттеу тақырыбының теориялық, әдіснамалық және практикалық қырларын кеңінен талдаған.

Ғылыми зерттеудің концептуалдық және теориялық негіздері. Диссертант медиа сауаттылық ұғымын тек техникалық құралдарды меңгеру шеңберінде ғана емес, оны педагогикалық этика және рефлексия тұрғысынан да саралаған. Диссертацияның концептуалдық негіздемесіне тірек ретінде келесідей теориялар алынған: Бандураның өзіндік тиімділік теориясы (Бандура, 1995), Айзеннің жоспарланған мінез-құлық теориясы (Айзен, 2020), Сыни педагогика (Фрейр, 1970) және Көп сауаттылық теориясы (Лондонның жаңашыл зерттеушілер тобы, 1996).

Концептуалды негіздердің құрылымы келесідей концепттердің өзара байланысынан құралған: медиа сауаттылық туралы ұстаздардың ұстанымдары (өзіндік тиімділік пен түсініктері), ұстаздардың медиа сауаттылықтарының сыныптағы тәжірибеден көрініс табуы (сыни медиа сауаттылық тәжірибелері, сыныпта іске асуы, тілдік құзыреттерді дамытуға кіріктіруі, этикалық педагогикалық тәжірибелері), ұстаздардың медиа сауаттылығының дамуына ықпал ететін қолдау көрсетуші және тежеуші факторлар.

Аталмыш концептуалдық негіздемені кіріктіре отырып, Айгүл Елеусіз зерттеу барысында жинақталған деректерді анализдеп, әр кейсті ұстаздың дәрежесінде саралап, кейстер арасындағы ұқсастық пен алшақтық туралы анализ жасайды. Сол арқылы, үш түрлі жағдайда білім беріп жатқан мектептердегі шетел тілі ұстаздарының медиа сауаттылықтарының іске асуы жөнінде анализ жасап, ұсыныстар береді.

Ғылыми зерттеу әдіснамасы мен зерттеу құралдары. Зерттеу барысында шетел тілі ұстаздарына бағытталған *кейс-стади әдіснамасын* қолдана отырып, *бетпе-бет сұхбаттар, фокус топтық сұхбаттар, сабақты бақылау, зерттеу күнделігі мен құжаттарды (ұстаздардың рефлексияларын) анализдеу* сияқты зерттеу құралдарын қолданған.

Зерттеу аясында ауылда, қалада және облыс деңгейінде орналасқан үш мектеп, пен олардың директорлары, онда орналасқан үш шетел тілі оқу-әдістемелік бірлестіктерінің мұғалімдері мен кейстерге негіз болған алты шетел тілі мұғалімдерінің педагогикалық түсініктері мен сыныптағы тәжірибелері зерттеледі. Жиналған деректерге тематикалық анализ жасалып, зерттеу аясында барлық этикалық талаптар орындалған.

Зерттеу нәтижелерінің сапасы мен құрылымдық және мазмұндық тұтастығы. Диссертациялық жұмыс құрылымдық жағынан халықаралық талаптарға толықтай сәйкес келеді. Жұмыс кіріспеден, бес негізгі тараудан, қорытынды, пайдаланылған әдебиеттер мен қосымшалар

тізімінен тұрады. Әр бөлімде қойылған мәселелер логикалық тұрғыдан бірізді дамып, зерттеу мақсатына сәйкес талданған. Зерттеу нәтижелері мен тұжырымдары нақты, дәлелді және ғылыми тұрғыдан негізделген.

Диссертациялық зерттеудің теориялық және практикалық маңызы. Айгүл Елеусіздің диссертациялық жұмысы қазіргі педагогика және медиа білім беру салаларында мойындалған ғылыми және әдіснамалық зерттеулерге негізделген.

Зерттеудің концептуалдық және теориялық негіздері халықаралық ғылыми әдебиеттер мен медиа сауаттылыққа қатысты алдыңғы қатарлы зерттеулерге сүйенеді. Ізденуші сапалық кейс-стади зерттеу әдіснамасын қолдана отырып, шетел тілі мұғалімдерінің медиа сауаттылық туралы түсініктері мен тәжірибелерін нақты деректер негізінде дәйекті түрде сипаттайды.

Зерттеудің әдіснамалық негіздері жүйелі түрде баяндалған және таңдалған әдістер зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сай келеді. Сонымен қатар, нақты эмпирикалық деректер негізінде мұғалімдердің медиа құралдарды пайдалану тәжірибесі мен көзқарастары жүйелі түрде сипатталған. Зерттеу нәтижесінде анықталған кедергілер мен мүмкіндіктер білім беру саясатына, мұғалімдерді даярлау бағдарламаларына және кәсіби даму курстарына маңызды түзетулер енгізуге жол ашады.

Айгүл Елеусіздің практикалық ұсыныстары ұлттық білім беру жүйесінің медиа және ақпараттық сауаттылық саласындағы әлеуетін арттыруға бағытталған. Айгүл Елеусіздің диссертациясы еліміздегі медиа сауаттылықты дамытуға арналған алғашқы кешенді зерттеулердің бірі ретінде танылуға лайық.

Зерттеу нәтижелерінің жариялануы мен апробациясы. Айгүл Елеусіздің диссертациялық зерттеуінің нәтижелері беделді ғылыми журналдарда және халықаралық ғылыми конференцияларда жарияланып, апробациядан өткен. Автордың **Scopus базасына енген екі журналда** ғылыми мақаласы жарық көрген:

- Yeleussiz, A., & Qanay, G. (2025). Media Literacy in Kazakhstan: Educators' Perspectives and Policy Implementation. *Journal of Curriculum Studies Research*, 7(1), 1-25.
- Yeleussiz, A. (2024). Exploring EFL teachers' perceptions of media literacy in Kazakhstan. *Journal of Social Studies Education Research*, 15(1), 282-316.

Сондай-ақ, **ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі ұсынған төрт журналда** мақалалары жарияланған:

- Yeleussiz, A. B. (2024). Measuring pedagogical-didactical media literacy competencies of EFL teachers. *Bulletin of Toraighyrov University. Pedagogics Series*, 3.2024, 77–90. <https://doi.org/10.48081/wcdv3555>

- Yeleussiz, A., & Tankibayeva, M. K. (2024). Assessing teachers' media literacy competencies in secondary education. *Bulletin. Series: Pedagogical Sciences*, 75(4). <https://doi.org/10.48371/PEDS.2024.75.4.014>
- Yeleussiz, A., Amangeldi, A., & Serpen, M. (2024). Stakeholder perceptions of new media's impact on English skills and media literacy: A case study of one school. *Bulletin of Toraighyrov University. Pedagogics Series*, 1(1), 44–55.
- Yeleussiz, A. (2024). Exploration of stakeholders' perceptions and understandings of media literacy: A case study of one school. *Bilim-Obrazovanie*, (4), 21–32. <https://doi.org/10.59941/2960-0642-2024-4-21-32>

Бұл оның ғылыми қоғамдастықпен белсенді байланыс орнатқанын және зерттеу нәтижелерінің ғылыми маңыздылығын көрсетеді.

Докторанттың зерттеу аясындағы кәсіби дамуы. Зерттеу барысында диссертант еліміздегі және шетелдік ғылыми әдебиеттерді терең талдап, концептуалды негіздерді жасап, олардың мазмұнын өзінің ғылыми тұжырымдарына негіз ете білді. Ол әртүрлі көзқарастарды саралап, медиа сауаттылыққа қатысты халықаралық үлгілерді қазақ контекстінде шебер қолдана алған. Сонымен қатар, зерттеу барысында алынған мәліметтерді өңдеу мен талдау барысында диссертанттың дербестігі мен ізденімпаздығы анық байқалды.

2023 оқу жылы Польшадағы Катовице қаласындағы Силезия университетінің ішкі грантын ұтып алып, “Мәдениетаралық коммуникациялар” атты біліктілікті артыру курстарынан өтті.

2023 оқу жылы Ұлыбританиядағы Сассекс университетінің ұйымдастыруымен өткен “Білім берудегі зерттеулер” тақырыбында біліктілікті артыру курстарынан өтті.

2024 жылы Еуропалық білім беруді зерттеу қауымдастығының ұйымдастыруымен, Португалияда өткен Жас ғалымдарға арналған біліктілікті арттыру курсынан сәтті аяқтады.

Докторлық диссертациясының аясында Айгүл Елеусіздің ғылыми зерттеуі үш халықаралық конференцияларға тандап алынып, жас ғалым ретінде арнайы қаржылай қолдауға ие болды.

2024 жылы Орталық Еуразиялық зерттеулер қоғамы (CESS) ұйымдастырған халықаралық конференцияда “Media Literacy of English as a Foreign Language Teachers in Kazakhstan” атты тақырыпта, диссертацияның бастапқы нәтижелерін таныстырды.

Сонымен қатар, білім беру саласындағы ең үлкен ұйымдарды бірі Еуропалық білім беруді зерттеу қауымдастығының (European Educational Research Association) екі бірдей конференцияларында:

- 2024 жылы Кипрде өткен “Белгісіздік дәуіріндегі білім: есте сақтау және болашаққа деген үміт” және
- 2025 жылы Сербияда өтетін “Болашақ жолды құру: білім, зерттеулер, әлеуеттер және перспективалар” атты Еуропалық

білім беруді зерттеу қауымдастығының конференцияларында өзінің зерттеулерін таныстырды.

Қорытынды. Зерттеу жұмысы өзінің мазмұны, теориялық негізі, әдіснамалық құрылымы мен практикалық маңыздылығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беру үшін қойылатын талаптарға толықтай сәйкес келеді. Айгүл Елеусіздің диссертациялық жұмысы медиа сауаттылықты дамыту бойынша отандық ғылымда маңызды орын алуға лайық деп есептеймін. Жұмыстың нәтижелері еліміздің білім беру жүйесінде мұғалімдерді даярлау және қайта даярлау салаларында тиімді пайдалануға болады. Ғылыми жұмыс жоғары деңгейде орындалған, тақырыптың мазмұны мен қолданылған әдістері қазіргі ғылым талаптарына толықтай жауап береді.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, Айгүл Бейбітқызы Елеусіздің 8D01703 – «Шетел тілі: екі шетел тілі» білім беру бағдарламасы бойынша дайындалған «Қазақстандағы шетел тілі мұғалімдерінің медиа сауаттылығын зерттеу: кейс-стади» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайық деп есептеймін.

Отандық ғылыми жетекшісі:

Қанай Г. Ә., PhD,

Шетел тілін кәсіби даярлау кафедрасының аға оқытушысы,

Басқарма төрағасы – ректор,

“Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті” КеАҚ

Қол қойылған күні:

2.06.2025